

IZVJEŠTAJ O RADU INSPEKCIJSKIH SLUŽBI UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE ZA JUL 2020. GODINE

Zbog epidemiološke situacije povodom pojave i širenja novog korona virusa, zaposleni u Upravi za bezbjednost hrane, veterinarska, fitosanitarna inspekcija i inspekcija za hranu su od druge polovine marta postupali u skladu sa naredbama, preporukama i instrukcijama Ministarstva zdravlja, Nacionalnog koordinacionog tijela, Instituta za javno zdravlje i Instrukcijama Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, obezbjeđujući puni kapacitet rada uz sve preporučene zaštitne mjere zaposlenih.

INSPEKCIJA ZA HRANU

Unutrašnja kontrola

U skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima utvrđenim zakonima kojim se uređuje oblast bezbjednosti i kvaliteta hrane, inspektori za hranu su tokom jula 2020. godine, u skladu sa Godišnjim planom službene kontrole objekata za proizvodnju i promet hrane (životinjskog i neživotinjskog porijekla) za 2020. godinu sprovodili inspekcijski nadzor u skladu sa utvrđenim planom i dodatnim smjernicama posebno u oblasti higijenskog rukovanja/ usluživanja hranom u periodu COVID epidemije. U izvještajnom periodu od 17-31. jula sproveden je i nadzor u skladu sa ovlaštenjima utvrđenim Izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti donijetim u julu 2020. godine i Naredbom za preduzimanje mjera za sprječavanje unošenja u zemlju i suzbijanje i sprječavanje prenošenja novog korona virusa.

Inspekcija za hranu je po instrukcijama i zaključcima Operativnog štaba za inspekcijsku kontrolu vršila svakodnevni pojačani nadzor u maloprodajnim objektima, pekarama, objektima za brzu hranu, zelenim pijacama, objektima za proizvodnju hrane i objektima za skladištenje i promet na veliko hrane. Cilj nadzora je preventivno ukazivanje subjektima u poslovanju hranom i kupcima/ korisnicima u ovim objektima na obavezu nošenja zaštitne opreme, postovanja propisane distance.

Poseban akcenat je dat i na način prodaje i usluživanja u objektima obzirom da je Uprava u maju mjesecu izradila Smjernice za poslodavce u sektoru hrane koji obavljaju djelatnost visokog rizika za prenošenje korona virusa a to su prvenstveno objekti: za prodaju na malo hrane neposredno krajnjem potrošaču, pripremu i prodaju hleba, peciva, sladoleda, voća i povrća, specijalizovane prodavnice, zelene pijace, privremeni pokretni objekti (tezge) kao i sektori u supermarketima gdje se vrši narezivanje, obrada i pakovanje hrane. <http://www.mek.gov.me/Obavijestjenje-subjektima-koji-obavljaju-djelatnost-prodaje-na-malo-hrane-neposredno-krajnjem-potrosacu>

Kontrolama je provjeravano da li subjekti u poslovanju hranom izvršavaju i ostale propisane obaveze utvrđene zakonom o bezbjednosti hrane i podzakonskim aktima donijetim na osnovu ovog zakona kao i propisima o kvalitetu i da li subjekti tokom bilo koje faze prerade, proizvodnje i distribucije hrane sprovode sve propisane postupke kojim se obezbjeđuje da na tržište odnosno do krajnjeg potrošača dođe samo bezbjedan proizvod, propisno upakovan i označen. Kontrolisano je i porijeklo/ sledljivost hrane. Poseban akcenat je dat na kontrolu rokova upotrebe i opšta senzorna svojstva hrane zatečene u prometu zbog smanjenog prometa hrane i potencijalnog rizika od pojave nebezbjednosti usled dužeg perioda zadržavanje hrane u objektima i uslova čuvanja.

U unutrašnjoj kontroli u izvještajnom periodu inspekcija za hranu je izvršila nadzor u 598 objekata. U svim objektima je vršena kontrola poštovanja mjera utvrđenih Zakonom o zdravstvenoj zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

U 197 objekata vršena je i kontrola postupanja i sprovođenja obaveza utvrđenih zakonom o bezbjednosti hrane. Kontrolama je utvrđeno je da subjekti koji obavljaju djelatnost proizvodnje i prometa hrane u visokom procentu postupaju u skladu sa zakonom o bezbjednosti hrane. Utvrđeno je da se objekti i oprema održavaju u čistom i funkcionalnom stanju i da su lica koja vrše prodaju u propisanoj radnoj i zaštitnoj odjeći. Obzirom na trenutno stanje korona epidemije u Crnoj Gori u ovom periodu je znatno manji broj otvorenih hotela i restorana u odnosu na isti izvještajni period prethodne godine, naročito u primorskim opštinama. Kontrolama je utvrđen određeni broj manih nepravilnosti koje su se najčešće odnosile nepravilno izloženu i označenu hranu, neodržavanje objekta i/ ili opreme u čistom i funkcionalnom stanju.

Kontrolu poštovanja mjera utvrđenih Zakonom o zdravstvenoj zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti Uprava za bezbjednost hrane vršila je preko inspekcije za hranu, veterinarske i fitosanitarne inspekcija, u skladu sa nadležnostima i to u u objektima za: proizvodnju i promet hrane, primarnu proizvodnju hrane biljnog i životinjskog porijekla (plantaze, plastenici, veći biljni zasadi tokom berbe i sl.), veterinarske ambulante, veeledrogerije, skloništa za kućne ljubimce itd.

Obzirom da su gore navedene smjernice za subjekte u poslovanju hranom, na snazi od maja 2020. godine, potvrđen je visok stepen poštovanja propisanih mjera od strane subjekata/ poslodavaca u ovim sektorima koje se odnose na nošenje maski, poštovanje distance, obezbjeđivanje sredstava za dezinfekciju ruku kupaca. Dodatno, u svim većim objektima i na zelenim pijacama su od strane poslodavaca određena posebna lica za kontrolu nošenja maski, pranja ruku, poštovanja distance i broja kupaca u objektima. U izuzetno malom broju slučajeva je utvrđeno nepravilno nošenje maski ili nepoštovanja propisane distance.

Zbog utvrđenih nepravilnosti inspektori su preduzeli 293 upravne mjere i radnje i to:

- 2 rješenja o zabrani rada lica;
- 197 rješenja o privremenoj zabrani stavljanja na tržište proizvoda do otklanjanja uzroka neusaglašenosti;
- 21 rješenje o otklanjanju nepravilnosti;
- 1 rješenje o stavljanju van prometa i uništavanju nebezbedne hrane;
- 49 ukaza o otklanjanju nedostataka manjeg rizika za čije otklanjanje je potrebno kratko vrijeme
- 23 novčane kazne (5.295€).

U izvještajnom periodu izvršeno je i 17 kontrola izvršenja mjera naloženih u prethodnom periodu.

Kontrola pri uvozu hrane i materijala i predmeta koji dolaze u kontakt sa hranom

U julu 2020. godine izvršen je pregled 1249 uvezenih pošiljki hrane neživotinjskog porijekla i 355 pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Pregledom je utvrđivana validnost i ispravnost prateće propisane dokumentacije (dokumentacijski pregled), izvršen je pregled sadržaja pošiljki, oznaka, pakovanja, količina, uključujući i provjeru temperaturnih lista tokom prevoza hrane (identifikacioni pregled), zatim fizički pregled tj. provjera hrane organoleptičkim pregledom i uzimanjem uzoraka za laboratorijsko ispitivanje radi provjere ispunjenost propisanih zahtjeva bezbjednosti i kvaliteta.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane neživotinjskog porijekla iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminanti,

rezidue pesticida, radioaktivnost), uzeto je 273 uzorka, a za pošiljke predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom uzeto je 17 uzoraka.

Nakon izvršenih pregleda i utvrđenog stepena usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti inspektori za hranu su donijeli 1602 rješenja o uvozu i stavljanju u slobodni promet bezbjednih pošiljki hrane i materijala koji dolaze u kontakt s hranom.

Nebezbedne/odbijene pošiljke hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pregledu inspekcije za hranu

Tokom jula, od ukupnog broja pregledanih pošiljki iz uvoza, hrane neživotinjskog porijekla u nadležnosti inspekcije za hranu, donijeta su 2 rješenja o zabrani uvoza pošiljke dodatak ishrani zbog povećanog sadržaja teških metala u odnosu na dozvoljenu MDK i pošiljke sirćeta od divljih jabuka zbog nižeg sadržaja ukupnih kiselina u odnosu na propisane vrijednosti, ukupne težine oko 30 kg.

Postupanje po inicijativama

U julu, Inspekciji za hranu podnijeto je 9 inicijativa/prijava koje su se odnosile na proizvode isteklog roka upotrebe, izmijenjenu boju i miris određene hrane. Po svakoj zaprimljenoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa koji su ostavili svoje podatke (mejl, adresa, telefon).

VETERINARSKA INSPEKCIJA

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 1214 pregleda (unutrašnja i kontrola spoljnotrgovinskog prometa).

Unutrašnja kontrola

Veterinarski inspektori su tokom jula vršili inspekcijski nadzor nad radom veterinarskih ambulanti, kontrolu zaštite dobrobiti životinja u objektima za držanje i uzgoj životinja, kontrolu identifikacije i registracije životinja, kontrolu prometa životinja, i kontrolu nad sprovođenjem mjera iz Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja. Cilj kontrola je bio provjeriti stepen ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblastima nadzora kao i u odnosu na utvrđene nepravilnosti preduzeti srazmjerne upravne mjere i radnje.

U unutrašnjoj kontroli izvršena su ukupno 189 pregleda. Kontrole su sprovedene u oblasti zaštite dobrobiti životinja (17), rada veterinarskih ambulanti i kontrola upotrebe veterinarskih lijekova (11), kontrole u oblasti zdravlja životinja koje obuhvataju mjere po monitoringu određenih zaraznih bolesti životinja i zoonoza kao i postupanja po prijavi sumnje odnosno potvrđenih slučajeva bolesti – mjere za spriječavanje širenja i iskorijenjivanja zaraznih bolesti životinja i zoonoza, sa preduzimanjem propisanih mjera (24), kontrola uslova u karantinskim objektima (11), identifikacije i registracije životinja, 6 kontrolnih pregleda nakon naloženih mjera i radnji, 21 kontrola po inicijativama i prijavama građana, NVO i drugih i kontrole sprovođenja mjera iz programa mjera zdravstvene zaštite životinja, kao i kontrole kod držaoca životinja.

Zbog suzbijanja zaraznih bolesti životinja sprovedene mjere u skladu sa propisima – eutanazija i neškodljivo uklanjanje živine kod koje je potvrđena zarazna bolest salmoneloza tokom trajanja karantina za uvezene životinje (2 jata, 23.000), izvršeno sanitarno klanje živine kao i preduzete mjere za suzbijanje američke kuge pčelinjeg legla i Q groznice.

Nakon sprovedenih pregleda, inspektori su preduzeli upravne mjere i radnje:

- izdato 2 rješenja držaocima životinja za otklanjanje nepravilnosti;

- 9 rješenja o suzbijanju i iskorenjivanju zaraznih bolesti životinja (u slučaju sumnje odnosno potvrde bolesti);
- izdato 4 rješenja o opservaciji pasa i mačaka radi isključivanja sumnje na bjesnilo;
- 1 rješenje o otklanjanju nepavilnosti kod veterinarske ambulante;
- izdato 9 prekršajnih naloga za pravna i fizička lica.
- 1 zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Tokom jula, veterinarski inspektori su vršili, u skladu sa radnim nalogom, kontrolu proizvodnje i prometa hrane u unutrašnjem prometu u registrovanim i odobrenim objektima i uzimanje uzoraka po Programu monitoringa rezidua.

Spoljnotrgovinski promet (uvoz, tranzit, izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla)

Granična veterinarska inspekcija je u julu 2020. godine vršila pregled živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla pri uvozu u Crnu Goru na sledećim graničnim inspekcijским mjestima: Luka Bar, Aerodrom Podgorica, Božaj, Debeli Brijeg, Ilino Brdo, Dobrakovo, željeznička stanica Bijelo Polje, Kula i Dračnovac.

U izvještajnom periodu izvršen je pregled 1025 pošiljki koje podliježu veterinarskom pregledu namjenjenih uvozu, tranzitu ili izvozu.

Pri uvozu, izvršen je pregled 734 pošiljke živih životinja, hrane životinjskog porijekla i proizvoda životinjskog porijekla.

Pošiljke živih životinja namjenjenih daljem uzgoju su upućene u karantin, radi ispitivanja zdravstvenog stanja, prije puštanja u slobodan promet.

Izdato je 733 rješenja o stavljanju u slobodan promet.

Pregled svake, pojedinačne pošiljke, obuhvatao je sledeće:

- pregled dokumentacije tj. komercijalnih dokumenata, po potrebi i drugih dokumenata koji prate pošiljku;
- identifikacioni pregled tj. provjeru da sertifikati ili drugi dokumenti koji prate pošiljku odgovaraju oznakama i sadržaju pošiljke; i
- fizički pregled tj. provjera same hrane, uključujući provjeru prevoznog sredstva, pakovanja, označavanja i temperature, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje i ostale potrebne provjere kako bi se potvrdila ispunjenost zahtjeva utvrđenih propisima o bezbjednosti hrane.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminaneti, rezidue pesticida, radioaktivnost, kvalitet), uzeto je 153 uzoraka. Laboratorijski je ispitano 20,84% pošiljki iz uvoza.

Takođe je vršena i provjera zdravstvenog statusa uvezenih životinja tokom trajanja karantina na određene bolesti koje se tom vrstom životinja mogu unijeti u Crnu Goru, a u skladu sa propisima.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza koja podliježe pregledu veterinarske inspekcije

U julu je zabranjeno stavljanje na tržište jedne pošiljke čvaraka, ukupne težine 740 kg zbog neusaglašenosti za zahtjevima Uredbe o informisanju potrošača o hrani.

Kontrola provoza (tranzit) živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Za pošiljke u tranzitu preko teritorije Crne Gore, na ulaznim graničnim inspekcijskim mjestima izvršen je dokumentacijski pregled za ukupno 236 pošiljki živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, za koje su izdata rješenja o dozvoli tranzita preko teritorije Crne Gore (206 ješenja).

Kontrola izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Tokom jula izvršen je pregled i izdato je ukupno 55 serifikata za pošiljke životinjskog porijekla namjenjenih izvozu i za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca.

Postupanje po inicijativama

U julu je veterinarskoj inspekciji podnesena je 21 inicijative/prijave koje su se, u najvećoj mjeri, odnosile na prijavu nepoštovanja propisa o načinu držanja i postupanja sa životinja. Po svakoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa za koje su posjedovani potrebni podaci (mejl, adresa).

FITOSANITARNA INSPEKCIJA

Unutrašnja kontrola

Fitosanitarni inspektori su u julu vršili inspekcijski nadzor u oblasti zdravstvene zaštite bilja, nadzor u objektima: za proizvodnju, promet i skladištenje sjemenskog i sadnog materijala (na veliko i malo), objektima za promet sredstava za ishranu i zaštitu bilja (na veliko i malo) i objektima za primarnu proizvodnju hrane biljnog porijekla.

Cilj kontrola je provjera stepena ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblasti zdravstvene zaštite bilja, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, bezbjednosti hrane i drugih zakona iz nadležnosti ove inspekcije. U izvještajnom periodu nastavljene su kontrole u oblasti bezbjednosti hrane odnosno rezidua pesticida i drugih kontaminenata u hrani. Vršena je i kontrola: zdravstvenog stanja bilja i praćenje štetnih organizama, prijava za proizvodnju u postupku sertifikacije sjemena i sadnog materijala, uslova za rasadnike, sredstava za zaštitu i ishranu bilja na fizičko-hemijske osobine, kvaliteta sjemena u prometu i uslova za njihovo skladištenje i čuvanje. U skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2020. godinu u okviru Posebnih nadzora nad štetnim organizmima izvršeno je uzorkovanje radi utvrđivanja potencijalnog prisustva: *Pseudomonas syringae*: 4 uzorka, Pepino mosaic virus: 3 uzorka; Tomato brown rugose fruit virusa: 7 uzoraka.

U izvještajnom periodu u unutrašnjoj kontroli izvršena su ukupno 173 inspekcijska pregleda.

Broj inspekcijskih pregleda na osnovu:

- zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja: 51 pregled;
- zakona o sadnom materijalu: 23 pregleda;
- zakona o sjemenskom materijalu: 27 pregleda;
- zakona o sredstvima za ishranu bilja: 25 pregleda;
- zakona o sredstvima za zaštitu bilja: 22 pregled;
- zakona o bezbjednosti hrane: 25 pregleda.

U unutrašnjoj kontroli uništeno je 9 kg sjemenskog luka i 19,25 kg sjemenskog kukuruza zbog lošeg kvaliteta i nepotpune deklaracije.

Zabranjen je promet 60 kg đubriva i 2,5 kg sredstava za zaštitu bilja zbog prepakivanja i nepropisnog označavanja za koje je izdat prekršajni nalog u iznosu od 650 €.

Tokom navedenih inspekcijskih kontrola fitosanitarni inspektori uzeli su ukupno 52 uzoraka.

Tokom svih izvršenih inspekcijskih kontrola vršene su i kontrole na osnovu Zakona o zaštiti stanovništava od zaraznih bolesti.

Nastavljeno je sprovođenje fitosanitarnih mjera po posebnom akcionom planu za crvenog palminog surlaša, kontrolisana su hemijska tretiranja palmi, a nastavljeno je i sa fitosanitarnom mjerom uništavanja zaraženih palmi.

Apelujemo na sve držaoce bilja čije palme pokazuju simptome napada da bez odlaganja sprovedu mjeru uništavanja palmi!

Kontrola uvoza

Fitosanitarni inspektori su u julu vršili kontrolu uvoza hrane biljnog porijekla (voće, povrće, žitarice i ostala hrana biljnog porijekla koja je podvrgnuta jednostavnom procesu prerade mljevenjem, sušenjem i sl.), hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pojačanim službenim kontrolama na mjestima unošenja i hrane za životinje biljnog porijekla, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, kao i bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom sa aspekta zdravstvene zaštite.

Fitosanitarna inspekcija je u aprilu izvršila pregled ukupno 1581 pošiljke (uvoz/izvoz) i to:

- 1011 pošiljki pri uvozu;
- 27 pošiljki u provozu;
- 112 pošiljki za reexport;
- 408 pošiljki za izvoz i
- 20 ovjera carinskih deklaracija.

Izdata su 3 rješenja o zabrani uvoza i to: 1 rješenje o vraćanju pošiljki i 2 rješenja o uništenju pošiljki.

Ukupno je uzeto 226 uzoraka pri uvozu od čega je za 1 uzorak laboratorijski utvrđeno da ne odgovara propisanim zahtjevima.

U julu, laboratorijski je ispitano 22,3 % pošiljki iz uvoza.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke

Zbog utvrđenih neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima sprječeno je stavljanje na tržište 30.736,00 kg proizvoda iz uvoza i to:

- **vraćanje pošiljki**: 1 pošiljka stonog grožđa u količini od 1.825,00 kg;
- **uništenje pošiljki**: 1 pošiljka banana u količini od 2.721,00kg, 1 pošiljka krompira u količini od 26.190,00kg.

Nebezbjedne uništene/vraćene pošiljke

Br	Datum	Proizvod	Količina (kg)	Neusaglašenost	Razlog	MDK utvrđena	MDK propisana
1.	31.07.2020.	stono grožđe	1.825,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos propamocarb	0.035 0.05	0.01 0.01
2.	29.07.2020.	banane	2.721,00	kvalitet	kvalitet	/	/
3.	29.07.2020.	krompir	26.190,00	kvalitet	kvalitet	/	/

Kontrola izvoza

Fitosanitarna inspekcija je pri izvozu izvršila pregled 520 pošiljki i izdala: 408 fitosertifikata za izvoz: brašna, merkantilnog krompira, stonog grožđa, borovnica, pečurki, ljekovitog bilja: bijela i crna lipa, hajdučka trava, kantarion, zova, žalfija, suvi list sremuša i islandski lišaj; rezane drvene građe i hrane za životinje i suve lucerke i 112 fitosertifikata za reexport.